

ABDULLA QODIRIY: JONKUYAR O'ZBEK YOZUVCHISI

Mirsoliyeva Durdonaxon

*O'zbekiston davlat san'at institutining
Qo'g'irchoq teatr aktyorligi 4-bosqich talabasi*

Sovet Ittifoqining sobiq respublikalaridan biri bo'lgan O'zbekiston o'zining boy tarixi va madaniy merosi bilan mashhur. Dunyoning bu qismida turli xil san'at turlari rivojlanib, rivojlanib bordi va adabiyot chetda qolmadi. XX asrning eng mashhur o'zbek yozuvchilaridan biri Abdulla Qodiriy bo'lib, uning asarlari jahon adabiyotiga hissa qo'shgan va bu ajoyib mamlakatning madaniy merosini aks ettirgan. Ushbu maqolada Abdulla Qodiriyning hayoti va ijodini hamda uning o'zbek adabiyotiga qo'shgan hissasini ko'rib chiqamiz.

Bolalik va yoshlik

Abdulla Qodiriy 1845 yil 15 fevral kuni Toshkentda, o'sha paytda Rossiya imperiyasi tarkibiga kirgan. Uning haqiqiy ismi Muhammad Alisher Mirza. Uning oilasi oliy o'zbek jamiyatiga mansub bo'lib, u o'qimishli va madaniyatli odamlar qurshovida o'sgan. Bu uning kelajakdagi ta'limi va adabiy faoliyati uchun asos bo'ldi.

Bolaligidan Mirza adabiyotga va milliy o'zbek an'analarini o'rganishga qiziqish bildirgan. Uning otasi Mirza Alisher taniqli olim va shoir edi va u o'g'liga so'zga bo'lgan sevgisini etkazdi. Bolaligida Alisher Mirza o'qish va yozishni o'rgangan, o'zbek mumtoz asarlarini o'rgangan va milliy tarix bilan tanishgan.

Ta'lim va o'zini takomillashtirish

Mirza yoshligidan ta'limga intilishini ko'rsatdi. U madrasada bo'lib, u erda Islom falsafasi, adabiyoti va fanini o'rgangan. Biroq, uning ambitsiyalari nafaqat o'zbek madaniyatini o'rganish bilan cheklanib qolmadi. Mirza chuqurroq ma'lumot olishni xohladi va Buxoroga bordi, u erda Arab va fors tillarini o'rgandi.

Buxoroda o'qishni tugatgandan so'ng, Mirza Tehronga boradi, u erda adabiyot va tilshunoslik sohasidagi tadqiqotlarini davom ettiradi. U ishtiyoqli o'quvchi edi va Gyote va Pushkin kabi xorijiy klassiklarning asarlarini o'rgangan. Ushbu bilim va taassurotlar uning kelajakdagi ijodiga ta'sir ko'rsatdi.

Adabiy faoliyat

Toshkentga qaytgach, Mirza Alisher Mirza adabiy faoliyatini "Abdulla Qodiriy" taxallusi ostida boshladi. Uning birinchi she'rlari va proza asarlari o'zbek tilida yozilgan va vatandoshlari orasida tan olingan. U oddiy odamlarga tushunarli va yaqin bo'lgan adabiyotlarni yaratishga intildi va uning asarlari keng auditoriya orasida mashhur bo'ldi.

Abdulla Qodiriyning eng mashhur asarlaridan biri uning "Bobur-name" romani bo'lib, u mo'g'ul imperiyasining asoschisi Boburning hayoti va faoliyati haqida hikoya qiladi. Ushbu asar nafaqat tarixiy Doston, balki o'zbek mumtoz adabiy shakllari va

uslublaridan foydalanishning yorqin namunasi. "Bobur-name" o'zbek adabiyotiga katta ta'sir ko'rsatdi va Abdulla Qodiriyning eng mashhur asarlaridan biriga aylandi.

Ijtimoiy faoliyat

Abdulla Qodiriy faqat adabiy faoliyat bilan cheklanib qolmadi. U faol jamoat arbobi va o'zbek xalqining huquqlari uchun kurashchi bo'lgan. Markaziy Osiyo Rossiya va Buyuk Britaniyaning mustamlakachilik hukmronligi ostida bo'lgan davrda u o'zbeklarning milliy o'ziga xosligi va madaniy merosini himoya qilish tarafdori edi. Uning asarlari ko'pincha ijtimoiy va siyosiy sharhlarni o'z ichiga olgan va u erkinlik va mustaqillik uchun kurashda millatning ovozigacha aylangan.

Meros va ta'sir

Abdulla Qodiriy 1910 yil 16 iyunda vafot etdi, ammo uning merosi davom etmoqda. Uning asarlari o'zbek adabiy madaniyatining muhim qismi bo'lib qolmoqda va maktab va universitetlarda o'rganilmoqda. Uning o'zbek adabiy tili va uslubini rivojlantirishga qo'shgan hissasi mamlakat ichida ham, tashqarisida ham qadrlanadi va hurmat qilinadi.

Bundan tashqari, Abdulla Qodiriy o'zining adabiy merosini rivojlantirish va kengaytirishda davom etayotgan boshqa o'zbek va o'rta Osiyo yozuvchilariga ta'sir ko'rsatdi. Uning asarlari, shuningdek, dunyoning turli tillariga tarjima qilingan bo'lib, kengroq auditoriyaga uning iste'dodi va ahamiyatini baholashga imkon beradi.

Xulosa

Abdulla Qodiriy o'zbek adabiyoti va madaniyatiga ta'sirini ortiqcha baholash qiyin bo'lgan taniqli o'zbek yozuvchisi edi. Uning asarlari o'zbek adabiyoti tarixida unutilmas iz qoldirdi va yozuvchilar va kitobxonlar avlodlarini ilhomlantirishda davom etmoqda. Uning hayoti va ijodi o'z ta'limi, ambitsiyalari va madaniyatiga sodiqligi abadiy yashaydigan san'at asarlariga olib kelishi mumkinligiga ajoyib misol bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN WEB-SAYTLAR:

1. Tafakkur.net sayti
2. Ziyouz.com sayti
3. Qomus.info sayti
4. Saviya.uz sayti
5. Shosh.uz sayti
6. Vikipediya
7. Yoair.com sayti